

Nelaimingų atsitikimų prevencija statybos sektoriuje

Europos Sąjungoje statybos sektorius yra pats pavojingiausias, jame kasmet nelaimingų atsitikimų metu žūsta daugiau nei 1300 žmonių. Visame pasaulyje statybininkai beveik 3 kartus dažniau žūsta ir 2 kartus dažniau susižaloja, nei kitų profesijų atstovai. Šių nelaimingų atsitikimų kaštai yra didžiuliai tiek **atskiram asmeniui**, tiek **darbdaviui**, tiek **visuomenei**. Jų suma gali būti vertinama proporcingai atitinkamai kontrakto sumai.

Europoje virš 99 % statybos įmonių yra smulkios ir vidutinės (SVĮ). SVĮ įvyksta daugiausia nelaimingų atsitikimų. Šiame informaciniame biuletenyje pateikiami patarimai tinka visų dydžių įmonėms.

Pareigos

Užsakovai, darbų vykdytojai, darbdaviai, darbų rangovai, savarankiškai dirbantys asmenys yra atsakingi už darbų saugą. Europos Direktyvose² yra nustatyti atitinkami reikalavimai:

- Atsižvelgti į darbuotojų saugą ir sveikatą visų **statybos** darbų projektavimo stadijoje. Darbas privalo būti koordinuojamas tarp visų šalių, dalyvaujančių darbų planavime ir vykdyme;
- Užtikrinti saugią **darbo įrangą** (įskaitant jos tinkamumą, parinkimą, saugos savybes, saugų naudojimą, mokymą ir informavimą, tikrinimą ir priežiūrą);
- Naudoti **saugos ir/arba sveikatos ženklus**, kur negalima išvengti arba tinkamai sumažinti pavojų, naudojant prevencijos priemones;
- Aprūpinti darbuotojus **asmeninėmis apsauginėmis priemonėmis** (šalmis, saugos diržais, apsauginiais akiniais, respiratoriais, saugia avalyne ir pan.), tinkamai saugančiomis nuo esamos rizikos ten, kur jos negalima išvengti kitomis priemonėmis;
- Užtikrinti **statybos** darbuotojams saugią darbo aplinką ir gerbūvį, pvz., priėjimus, saugius eismo maršrutus;
- Laikytis bendrosios sveikatos ir saugos valdymo **systemos**: rizikos vertinimas ir prevencija, kolektyvinių priemonių pavojams išvengti pirmenybė prieš asmenines, informavimas ir mokymas, konsultavimasis su darbuotojais, saugos koordinavimas su rangovais.

Minimalūs reikalavimai, nustatyti direktyvose, yra perkelti į **nacionalinę teisę**, kurioje gali būti numatyti papildomi reikalavimai.

Nustatant prevencines priemones, **darbuotojai** privalo aktyviai bendradarbiauti su darbdaviais, vadovaudamiesi instrukcijomis, gautomis per mokymus.

Reikalaujama **konsultuotis su darbuotojais**. Pasitelkus jų žinias, galima užtikrinti, kad pavojai nustatomi teisingai ir įgyvendinami tinkami sprendimai.

Nelaimingų atsitikimų prevencija - rizikos vertinimas

Statybų darbuose yra daug pavojų. Tačiau yra daug ir "geros praktikos", kurią galima lengvai pritaikyti, siekiant išvengti nelaimingų atsitikimų. Pirmasis žingsnis yra atlikti **tinkamą ir pakankamą rizikos vertinimą**.

Siekiant užtikrinti realų pavojų poveikio darbuotojams ir kitiems asmenims (įskaitant statybvietės lankytojus bei praeivius) sumažinimą, rizikos vertinime reikia numatyti visus pavojus ir rizikas bei įsitikinti, kad vienos rizikos sumažinimas nepadidins kitos.

Turi būti nustatyti visi pavojai, įskaitant ir atsirandančius darbo metu arba priklausančius nuo kitų veiksmų, pvz., nuo statybvietės išdėstymo. Tai nustatoma vertinant rizikos rimtumą, atsižvelgiant į esamas atsargumo priemones. Ar pakanka esamų atsargumo priemonių, ar reikia padaryti dar daugiau? Rizikos vertinimo rezultatai padės parinkti labiausiai tinkamas geros praktikos priemones³.

Praktinė prevencija

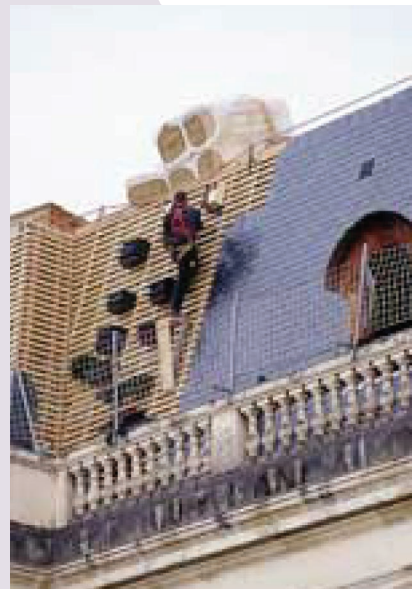
Pagrindiniai pavojai yra darbas aukštyje, žemės kasimo darbai ir judantys kroviniai. **Prioritetas privalo būti suteiktas priemonėms, kurios pašalina ar sumažina riziką jos atsiradimo šaltinyje ir suteikia kolektyvinę apsaugą**. Asmeninė apsauga, pvz., asmeninės apsauginės priemonės, naudojama, kai rizika negali būti sumažinta kitais būdais.

Be visapusiško rizikos vertinimo, reikalinga nuolatinė **stebėseną ir reguliarius tikrinimus**.

Darbai aukštyje

Kritimai iš aukščio yra dažniausia traumų ir mirčių priežastis statybos pramonėje. Tai apima: darbą ant pastolių ar platformų be atitvarų arba be teisingai prisegtų saugos diržų; netvirtus stogus, blogai pritvirtintas ar netinkamas kopėčias.

Visas statybos procesas turi būti suplanuotas siekiant minimizuoti kritimo riziką. Dar projektavimo stadijoje gali būti suplanuota apsauga nuo kritimų. Rizika gali būti sumažinta naudojant specialiai padarytus atitvarus, arba jei ji vis dar egzistuoja, naudojant saugos diržus.

(1) Darbuotojų saugos ir sveikatos būklė – Pilotinė studija 2000. Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra. ISBN 92-828-9272-7.

(2) <http://europe.osha.eu.int/legislation/> pateikiamos nuorodos į ES teisės aktus, detalias Komisijos rekomendacijas SVĮ ir rizikos vertinimą bei į valstybių narių tinklapius, kuriuose galite rasti nacionalinius teisės aktus, įgyvendinančius direktyvas bei rekomendacijas. Žr. Laikinių arba kilnojamiųjų statyviečių direktyvą.

(3) Agentūros tinklapiu, kuriame yra informacija apie statybą, adresas: <http://europe.osha.eu.int/good-practice/sector/construction/>

Kasimo darbai

Prieš pradėdant bet kokius kasimo darbus, nustatykite visus galimus pavojus: griovių užgriuvimą, žmonių ar mechanizmų kritimą į iškasas, galimą esamų konstrukcijų nuvirtimą dėl kasimo darbų. Tada imkitės atitinkamų atsargumo priemonių. Nustatykite ir pažymėkite visus *požeminius tinklus* ir imkitės atsargumo priemonių išvengti jų pažeidimo; užtikrinkite iškasų kraštų *stvirtinimą tinkamomis medžiagomis*; užtikrinkite *saugų* stvirtinimų pastatymą ir pašalinimą. Nuspręskite, kokios medžiagos ir įranga bus reikalinga darbui. Užtikrinkite, kad įranga būtų pristatyta laiku ir kad jai yra paruošta vieta.

Kasdieniniai patikrinimai yra reikalingi įsitikinimui, kad būtinos atsargumo priemonės veikia: Ar yra saugus priėjimas į ir iš iškasos? Ar yra aptvarai, apsaugantys žmones nuo įkrito į iškasas? Ar statybinės medžiagos, iškasta žemė, įranga yra patalpinti pakankamu atstumu nuo iškasos krašto?

Judantys kroviniai

Suplanuokite minimalų medžiagų judėjimą ir atsargų elgesį su jomis. Užtikrinkite, kad įrangą komplektuoja ir su ja dirba apmokyti ir patyrę darbuotojai.

Ar įranga yra reguliariai tikrinama, testuojama ir išbandoma kompetetingo asmens? **Koordinuokite veiksmus statybvietėje** – pavyzdžiui, neleiskite darbuotojams, atsakingiems už kėlimo operacijas, kelti pavojus kitiems darbuotojams arba atvirkščiai. Kur negalima išvengti kėlimo rankomis, organizuokite užduotis taip, kad sumažintumėte fizinio krovinių nešimo kiekį ir atstumą. Mokykite darbuotojus vengti rizikos ir taikyti saugius darbo metodus.

Visi kilnojamieji kranai turi būti statomi ir prižiūrimi tik kompetingų specialistų. Kranininkas turi matyti aiškų vaizdą; kranas turi būti sumontuotas ant žemės ir saugiu atstumu nuo kasinėjimų ar elektros linijų.

Bendra priežiūra ir požiūris

Labai svarbu yra bendras statybvietės organizavimas ir tvarkingumas. Pvz., įsitinkite, kad: yra saugūs priėjimai (keliai, takai, kopėčios, pastoliai ir pan.) į ir iš visų darbo vietų, juose nėra kliūčių; medžiagos yra sandėliuojamos saugiai, skylės (ertmės) yra aptvertos arba uždengtos ir aiškiai pažymėtos; kruopščiai pasiruošta atliekų surinkimui ir pašalinimui; apšvietimas yra tinkamas.

Mokymas ir informavimas

Darbuotojai turi suprasti pavojus, jų pasekmes ir atsargumo priemones, kurių reikia imtis saugai užtikrinti. Mokymas turi būti susijęs su esama situacija, pvz., nagrinėkite, kas buvo blogai, kaip to išvengti ateityje. Jis turi apimti pavojus, prevencines priemones, avarines procedūras, pranešimų tvarką, asmenines apsaugines priemones, darbo įrangą ir pan. Planuokite pakartotinius mokymus.

Mokymas turi būti paremtas geru bendravimu. Diskusijos apie saugos ir sveikatos problemas ir informacijos perdavimas turėtų būti darbuotojų susirinkimų dalis.

Asmeninės apsauginės priemonės

Asmeninės apsauginės priemonės statybvietėse turi būti dėvimos nuolat, kai to yra reikalaujama. Jos turi būti patogios, geros būklės

ir nesukelti kitos rizikos. Be to, reikalingas apmokymas, kaip jomis naudotis. Apsauginės priemonės: *saugos šalmai* – jei asmeniui yra pavojus būti sužalotam krintančių daiktų ar susitrenkti galvą; *tinkama avalynė* – neslystanti, su pirštų bei padų apsauga; *apsauginiai rūbai* – pavyzdžiui, apsaugantys nuo nepalankaus oro arba ryškiai matomi, kad juos dėvintys darbuotojai būtų aiškiai pastebimi, pvz., mechanizmų operatorių.

Klausimynas: Pastoliai ir kopėčios

- Ar parinkta tinkamiausia įranga, užtikrinanti saugą, įskaitant priėjimo ir evakuacijos priemones?
- Ar kopėčios naudojamos tik tada, kai kita įranga netinkama dėl trumpos naudojimo trukmės ir nedidelės rizikos?
- Ar pastoliai įrengti ant tvirto pagrindo?
- Ar atitvarai yra tinkamo aukščio?
- Ar pakankamas lentų kiekis darbo platformai?
- Ar lentos saugiai pritvirtintos?
- Ar pastoliai tinkamai sutvirtinti?
- Ar kopėčios yra saugiausia ir geriausia priemonė darbui atlikti?
- Ar kopėčios yra geros būklės ir tinkamos atliekamo darbo pobūdžiui bei aukščiui?
- Ar kopėčios gali būti pastatytos, norint išvengti pasitempimų?
- Ar kopėčios yra sutvirtintos viršuje ir apačioje?
- Ar tvirtas ir lygus atramos paviršius?

Jei nors vienas atsakymas yra "Ne", prieš pradėdant darbą, reikia imtis prevencinių priemonių. Tai yra:

- Užtikrinti, kad ertmės, pvz., skylės grindyse, yra aptvertos saugiais aptvarais (t.y. apsauginiais atitvarais ir borteliais) arba saugiai uždengtos ir pažymėtos perspėjančiais ženklais.
- Prieš pradėdant darbus, patikrinkite visus pastolių elementus, ar jie yra geros būklės ir saugūs.
- Prieš lipant patikrinkite, ar kopėčios yra geros būklės ir saugiai pastatytos.
- Dirbdami ant pastolių, naudokite apsaugas nuo kritimo iš aukščio, ypač prieš apsauginių atitvarų ir bortelių pastatymą, ir įsitinkite, kad saugos diržai yra prisegti prie tvirtos konstrukcijos ir tinkamai naudojami.
- Nemėtykite įrankių ar medžiagų ant žemės arba apsauginių tinklų

Tolimesnė informacija

Daugiau informacijos apie gerą saugos valdymą galite rasti Agentūros tinklapyje adresu <http://osha.eu.int>. Visus Agentūros leidinius galima parsisiųsti nemokamai. „Su darbu susijusių nelaimingų atsitikimų prevencija“ yra Europos saugos ir sveikatos darbe savaitės, vykdomos valstybėse narėse 2001 m. spalio mėn., tema. Daugiau informacijos rasite: <http://osha.eu.int/ew2001/>. Agentūros tinklapyje yra nuorodos į valstybių narių tinklapius, kuriuose galite rasti nacionalinių teisės aktų ir rekomendacijų statybos pramonei: <http://lt.osha.eu.int/Lietuva>.